

1550 Christian III's bibel / Reformasjonsbibelen

Tittelblad: Biblia/Det er den gantske Hellige Scrifft/udsæt paa Danske. Prentit i Københaffn/aff Ludowich Dietz.

Dette er den første dansk/norske bibel. Den ble også kalt Christian III's bibel. Kongen var svært aktiv for å få ut en bibel på dansk, fordi han selv leste i Bibelen hver dag. Han var god venn med Martin Luther og brevvekslet med ham, og han ga Luther gaver. Kongen bestemte at det var en tysk Lutherbibel som skulle brukes som tekstgrunnlag for oversettelsen. Lutherbibelen fra 1545 ble brukt. Det fantes vel heller ingen teolog i Danmark som behersket hebraisk og gresk ordentlig på denne tiden.

Bibelen hadde 1104 sider, og den var utstyrt med 92 tresnitt av den tyske kunstneren Erhard Aldorfer. Bibelen hadde tre tittelblader som alle var like. På midten av tittelbladene er det et bilde av et tre. Det deler tittelbladet i to deler. Venstre side svarer til den gamle pakten. Grenene som vender i den retningen er tørre og nakne. Høyre side viser den nye pakten. Her er grenene friske og fulle av blader. På baksiden av hovedtittelbladet er det et portrett av kong Christian III. På det neste bladet står det danske riksvåpenet.

Språket i Bibelen var godt, og det fikk stor betydning for utviklingen i det danske språket.

Det fantes ingen dansk boktrykker som kunne ta på seg den store oppgaven det var å trykke en så stor bok. En boktrykker ble hentet opp fra Rostock i Tyskland med hele sitt trykkeri. Det tok 18 måneder å trykke Bibelen. 3000 eksemplarer ble trykket. I dag kjenner man til 120 eksemplarer som er bevart. Av disse er 11 komplette. I Norge finnes det 46 eksemplarer. Av disse er fire komplette. Bibelen er i folioformat.

Prisen på biblene var 5 daler, tilsvarende prisen på en okse eller 30 tønner rug.

1589 Fredrik IIs bibel

Tittelblad: Biblia Det er / Den gantske Hellige Scrifft / paa Danske / igen offuerseet oc Prentet efter Salige oc Høylofflige ihukommelse / Kong Frederichs den II. Befalning. Cum Gratia & Priuilegio. Kiøbenhaffn 1589

I denne Bibelen ble teksten, i motsetning til utgaven fra 1550, trykket i to kolonner. 1550-utgaven ble trykket i en kolonne.

Hverken i 1550-utgaven eller i denne var teksten delt inn i vers. Teksten i denne utgaven var den samme som i 1550-utgaven, men noen feil var rettet. Denne utgaven fra 1589 var både større og bedre utstyrt. Den hadde blitt utstyrt med Luthers fortaler til de bibelske bøkene, men også med innholdsoversikt til hvert kapittel. Bibelen hadde også en bibelordbok.

Fredrik IIs bibel ble trykket av en dansk boktrykker ved navn Mads Vingaard. Bibelen hadde 1522 sider og hadde totalt 119 tresnitt som var kopier etter den kjente tegneren og kobberstikkeren Virgil Solis. Bibelen har tre tittelblader, som alle er like: Et forrest i Bibelen, et foran profetene og et foran Det nye testamentet. Det underlige er at tittelbladene bare viser scener fra Det gamle testamentet. Bibelen har et kobberstukket portrett av kongen, og av det danske riksvåpenet.

Bibelen ble trykket i 1500-2000 eksemplarer. I dag kjenner man til 180 eksemplarer. Av dem er 18 komplette. I Norge er det 49 eksemplarer, av dem er syv komplette.

1633 Christian IVs bibel

Tittelblad: BIBLIA / Det er, / Den gantske Hellige Scrifft, paa Danske / igien offuerseet oc Prentet / effter vor allernaadigste / Herris oc Kongis K. CHRISTIAN / den IV. Befaling Cum Gratia et Privilegio. Kiøbenhaffn Anno Domini 1633.

Dette er den tredje av de store foliobiblene fra 1500- og 1600-tallet. Den ble trykket av de to boktrykkerne Melchior Marzan og Salomon Sartor. Opplaget var på 2000 eksemplarer. I dag kjenner man til 183 eksemplarer, og av dem er 18 komplette. I Norge finnes det 53 eksemplarer, og fire av dem er komplette. Bibelen skulle trykkes med de samme skrifttypene og de samme bildene som Frederik IIs bibel var trykket med. Den eneste forskjellen var at Bibelen skulle forsynes med versinndeling. Bibelen hadde tre tittelblader, og alle var forskjellige. Det er et kobberstukket tittelblad av kong Christian IV. Kongeportrettet er innrammet av en blomstergirlander med seks små medaljonger som viser hans forfedre. De øvrige tittelbladene avbilder forskjellige bibelske scener og personer. Hovedtittelbladet viser øverst Moses og Aron på hver sin side av et lite bilde av jordens skapelse. Under det ser vi syndefallet til venstre for tittelfeltet og Abrahams ofring av Isak til høyre. Nederst til venstre ser vi kong David og til høyre kong Josias. Mellom kongene sitter Samuel, og under ham er et lite bilde av syndfloden.

Prisen var til å begynne med 7 Riksdaler. Senere gikk den ned til 6 og til sist 4 Riksdaler.

1607 Resens bibeloversettelse

Tittelblad: BIBLIA, Paa Danske / Det er Den gantske hellige scriftis Bøger igenemseete med flijd efter den Æbræiske og Grækeske text. Effter vor allernaadigste Herris R. Christian den IIII. Christelig Befalning. Prentede i Kiøbinghaffn 1607.

Denne bibel kalles Resens bibeloversettelse. Oversetteren Hans Poulsen Resen var professor ved Københavns Universitet. Han og noen kollegaer ved universitetet fikk i oppdrag av kongen å rette på feil i den siste bibelutgaven fra 1589. Dette var vanskelig for professorene. Å rette på feil i en Lutherbibel, som 1589-bibelen var, kunne være problematisk. Den var oversatt fra en tysk Lutherbibel fra 1545 og ikke fra grunnteksten. Tyske lutherske teologer så med falkeøyne på den slags rettelser. Professor Resen gikk til kongen og foreslo at man skulle fortsette å utgi Lutherbibelen som den var for menigmann, mens han selv, som han sa, skulle oversette hele Bibelen fra grunnspråkene for de lærde. Kongen godkjente dette. Resen oversatte så hele Bibelen alene. Han brukte fire år på dette arbeidet. Resultatet ble en veldig ordrett og omhyggelig oversettelse. Akademikerne brukte den, mens lekfolket elsket Lutherbiblene.

1647 Resen-Svanes bibeloversettelse

Tittelblad: BIBLIA, Paa Danske / Det er: Den gandske hellige Skriftis Bøgger/ Paa ny igennemseete efter den Æbræiske og Grækiske Text. Efter vor Allernaadigste Herris/Kong CHRISTIAN den IV. Christelige Befaling. Kiøbinghafn 1647.

Denne bibel kalles Svanes bibel. Hans Svane var erkebiskop i Danmark (den eneste erkebiskop Danmark har hatt). Svane reviderte Resens bibel fra 1607, så den ble mer leselig for folk flest. Man hadde nå to parallelle bibler i Danmark/Norge: Lutherbibelen fra 1550/89 og Resen/Svanes bibel fra 1607/47. Lutherbibelen ble trykket opp helt til 1802, men det var Svanebibelen som seiret. Den ble senere revidert flere ganger, til langt inn på 1900-tallet.

Svanes bibel har to hovedtittelblader, det ene er kobberstukket. Bibelen er delt inn i fire deler med hvert sitt kobberstukne tittelblad. Bibelen har også et kobberstukket portrett av kong Christian IV.

1632 Salmenes bok

Tittelblad: KONNING Davids Psalter. Den bare Text effter Lutheri Version i den store Danske bibel. Paa Fru Eline Marsvins til Elinsborg bekostning. Prentet i Kiøbenhaffn/ aff Tyge Nielsen / Aar efter Christi Fødsel 1632.

Eline Marsvin er Kong Christian IV's svigermor. (Marsvin er en delfinart). Som det står på tittelbladet av denne utgave av Salmenes bok, var den utgitt på Eline Marsvins bekostning. Selv om hun var kvinne, var hun rik og hadde stor makt. Denne utgaven av Salmenes bok var en flott trykksak med et meget fint tittelblad i to farger. Eline Marsvins våpenskjold finnes på side 2, selvfølgelig med et marsvin i. Boken var i lite folioformat, og med stor skrift. Trykkeren Tyge Nielsen flyttet senere til Norge og ble Norges første boktrykker i 1643. Boken ble bare trykket i 30 eksemplarer og er en sjeldenhet. Det Norske Bibelselskap har et eksemplar.

1630-1802 Huus- og Reyse-bibel

Tittelblad: BIBLIA, Det er Dend gandske Hellige Skrift. En Huus- og Reyse-Bibel

Disse Huus- og Reyse-bibler ble trykket i årene mellom 1670 og 1802 og inneholder teksten etter den store foliobibelen fra 1633, som var en Lutherutgave på dansk. Foruten selve bibelteksten inneholdt den også Luthers fortale til Det gamle testamentet. Sist i biblene var også den Augsburgske trosbekjennelse trykket. I alt ni utgaver av denne Bibelen ble trykket i disse årene.

1722 Fredrik IVs bibel

Tittelblad: BIBLIA , Det er Den Gandske Hellige Skrift, Ved Kong Frederich Den Fierdes Christelige Omsorg. KIØBENHAVN , Trykket udi Missions-Collegii Bogtrykkeri. Anno 1722

Dette er en stor bibel i såkalt kvartformat. Det er en meget sjelden utgave. I forordet står det nevnt at man har tenkt på de gamle og svaksynte ved å trykke med stor skrift. Nevnt er også hvor mange bibler og nytestamenter som er trykket opp til dags dato. Den samme utgaven ble også trykket i 1757.

1780 Bastholms NT

Tittelblad: Det Nye Testamente oversat efter Grundsproget og oplyst med anmerkninger af C. Bastholm, Doctor Theologiæ og Kongelig første Hofpredikant. Kiøbenhavn 1780.

Bastholm var preget av opplysningstidens forflatning av Bibelens tanker. For eksempel ble "Ånden" i Galaterbrevet 5,16 oversatt med "fornuften", og i Andre Korinterbrev 6,6 ble "Hellig ånd" oversatt med "et hellig sindelag". De omfattende notene tar noen steder mer plass enn bibelteksten. Bastholm oversatte også en del av Det gamle testamentet.

1794 Det Nye Testamente

Tittelblad: Det Nye Testamente oversat med tilføiede Anmerkninger. Et Forsøg af Ove Høeg Guldberg. Kiøbenhavn 1794.

Statsmannen Ove Høeg Guldberg laget en fri, men god oversettelse av Det nye testamentet som ble godt mottatt.

1785-97 Michaelis oversettelse

Tittelblad: Johan David Michaelis Oversættelse af Det gamle og Nye Testamente med anmerkninger, oversat af magister Jens Bech.

Michaelis var professor i østerlandske språk ved universitetet i Halle. Michaelis gjengir ofte gudsnavnet Herren med formen *Jehova*, derfor elsker Jehovas vitner denne oversettelsen. Noen pussigheter finner man, som f.eks at taket på tabernakelet i ørkenen er dekket med havfrueskinn. Ellers ble det i sin tid sagt at oversettelsen var udogmatisk. Det kan diskuteres om den var det.

Denne bibelutgave ser man relativt sjelden. Den består av 12 bind.

1809 NT, Det Britiske og Udenlandske Bibelselskab

Tittelblad: 1809 Det Nye Testamente, oversat fra Grundsproget: Udgivet efter den danske Bibel-Oversættelses fiortende udgave. London: Trykket paa det Britiske og Udenlandske Bibel-Selskabs Bekostning. 1809.

Dette nytestamentet ble trykket på oppfordring av presten for den dansk/norske menighet i London, W.F. Rosing. Testamentene var først og fremst ment til utdeling til de ca. 2700 danske og norske krigsfanger som var i England.

Noe senere, mellom 1823 og 1831, ble fire utgaver av NT trykket i London av British and Foreign Bible Society (BFBS). På tittelbladet stod det da trykket: Udgivet af det norske Bibelselskab med Regjeringens Approbation

1819 NT, Det Norske Bibelselskab

Tittelblad: Vor Herres og Frelzers Jesu Christi nye Testamente. Udgivet af Det Norske Bibelselskab med regjeringens Approbation. Trykket i Christania, 1819.

Dette er Bibelselskapets første nytestamente. Det står på tittelbladet at ”det paa nye efter Grundtexten med fliid er efterseet og rettet”. Etter årstallet på tittelsiden har utgaven siden vært kjent som Revisjonen av 1819. Noen egentlig revisjon var det jo ikke, men mer en justering av ortografi, ordvalg og ordstilling. Dette er en utgave en veldig sjelden ser.

1822 Psalmernes bog

Tittelblad: Psalmernes Bog, oversat fra det hebraiske Sprog, med Anmærkninger og Henviisninger, for at befordre Bibelens Brug, af Erik Andreas Colban, Provst i Lofoden og Vesteraalen, og Sognepræst til Vaagen. Medlem af det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.

Colban utga også Salomos ordspråk og Predikeren i 1820. Dette er de første gammeltestamentlige bøker som ble utgitt i Norge.

Etter hvert ble det utgitt mange nytestamenter i privat regi. I Stavanger: Kielland i 1836 og 1838, og Hammersmark i 1859. I Christiania: Guldberg og Dzwonkowski i 1841, Winther i 1842, Cappelen i 1845, Dybvad i 1845, Ulnæs i 1854 og 1871, Gram i 1862. Dessuten Oncken Hamburg 1841.

1829 Bibelen, Det Britiske og Udenlandske Bibelselskab

Tittelblad: BIBLIA, Det er Den gandske Hellige Skriftes, Det Gamle og Nye Testamentes Canoniske Bøger Efter det femte Kjøbenhavnske Oplag. London: Trykket på det Britiske og Udenlandske Bibel-Selskabs bekostning, 1829.

Da det Norske Bibelselskap ennå ikke maktet å utgi en bibel for det norske folk, gjorde British and Foreign Bible Society det ved å trykke en bibel i England. En sjelden utgave.

1834 Bibelen, Det Britiske og Udenlandske Bibelselskab

Tittelblad: Bibelen eller Den Hellige Skrift, indeholdende det Gamle og Nye Testaments canoniske Bøger. Christiania, 1834. Paa det Britiske og Udenlandske Bibelselskabs Bekostning. Trykket hos Chr. Grøndahl.

Dette er den første norske bibel som er trykket i Norge. Det Norske Bibelselskap maktet ennå ikke økonomisk å fremstille en egen bibel, selv om det var gått 18 år siden stiftelsen av selskapet. Det var "moderselskapet" i London som maktet dette, med sin sterkere økonomi.

Denne utgaven i 1834 var et opptrykk av en dansk utgave fra 1740. Teksten i denne 1740-utgaven var en revisjon av tidligere danske utgaver.

Denne bibelen fra 1834 ser en sjelden.

1837 Det gamle testamentes Apokryphiske Bøger

Tittelblad: Det gamle testamentes Apokryphiske Bøger. Christiania 1837. Paa Chr. Grøndahls Forlag

Dette er første gang apokryfene til Det gamle testamentet trykkes i Norge. Apokryfene er bøker som ble skrevet i tiden mellom Det gamle og Det nye testamentet.

Den lutherske kirke regner ikke apokryfene som en del av Det gamle testamentet, men tilkjenner dem likevel en viss åndelig verdi, og kan derfor utgi bibler som inneholder apokryfene. Martin Luther kalte apokryfene for "bøker som ikke kan anses likestilt med Den Hellige Skrift, men som allikevel er nyttige og gode å lese". Den romersk-katolske og de ortodokse kirker regner apokryfene som en del av Det gamle testamentet.

1837 Bildebibel

Tittelblad: Bibelen eller Den Hellige Skrift. Indeholdende Det gamle og nye Testementes canoniske bøger. Med billeder i Staalstik og Lithographi. Christiania. Paa H.T. Winthers Forlag. Trykket i Forleggerens Officin.

Dette er den første bildebibelen som er trykket i Norge. Den ble trykket etter den britiske utgaven fra Grøndahl 1834. En sjelden utgave.

1849 Miniatyr-NT

Tittelblad: DET NYE TESTAMENTE PAA NORSK. LONDON: TRYKKET PAA DET BRITISKE OG UDENLANDSKE BIBELSELSKABS BEKOSTNING

Dette er et nytestamente i miniatyrutgave ("vestlommestamente") 9,5 x 5,5 cm. Slike små nytestamenter var populære i England, og i Norge beundret man dem, men det var få som kjøpte dem på grunn av de små, latinske bokstavene. Den samme utgaven ble også trykket i 1851.

1853 Bibelen, Olaus Nielsen

Tittelblad: Bibelen eller den gandske Hellige Skriftes Bøger. Med Flid og efter Grundtexten efterseete og rettede; saa og med mange Paralleler og udførlige Summarier forsynede. (Efter Fleres Ønske foranstaltet og trykket af Niels Ulnæs og Olaus Nielsen.) Gjennemseet og korrigeret, efter en Bibeludgave Af 1744, af Olaus Nielsen Fredrikshald 1853. Trykket hos Chr Olsen.

Da Bibelselskapet fra 1851 og fremover begynte å oversette og utgi Bibelen i hefter så folk kunne lese disse nye oversettelsene, var det mange som reagerte. Det var stort sett lekfolk. De mente at eldre oversettelser var bedre og mer korrekte. Resultatet var at det ble utgitt flere nytestamenter av eldre oversettelser. Den som gikk lengst i dette var Oluf Nielsen fra Fredrikshald (Halden). Han fikk trykket hele Bibelen etter en dansk utgave fra 1744. Nielsen hadde blitt en slags fører for disse misfornøyde lekfolkene. I bladet med det misvisende navnet "Kirkelig Tidende" agiterte han voldsomt mot "enhver Forandring i Guds ord" og brukte det klassiske kampropet: "Ikke en Tøddel i Guds Ord må forandres". Denne Bibelen inneholdt alle Luthers fortaler til hele Bibelen, og en ordbok. Bibelen ble trykket i 6000 eksemplarer. Et nytt opplag ble trykket i 1858, men da gikk Olaus Nielsen konkurs.

1854 Bibelen, Det Norske Bibelselskab

Tittelblad: Bibelen eller Den Hellige Skrift, indeholdende det Gamle og Nye Testamentes kanoniske bøger. Tilligemed det Gamle Testamentes apokryfiske Bøger. Udgiven af det norske Bibelselskab. Christiania. Trykket hos Chr. Grøndahl 1854.

Dette er den første hele bibelen som Bibelselskapet fikk trykket. Den kom ut i 6000 eksemplarer. Opplaget var altfor lite, og etter et år var biblene utsolgt. I 1857 ble det trykket et nytt opplag på 10.000 eksemplarer.

Bibelen fra 1854 var et opptrykk av Det gamle testamentet fra Det britiske bibelselskaps utgave fra 1829 og Det nye testamentet fra Bibelselskapets utgave fra 1848.

1859 Hammersmarks NT

Tittelblad: Det Ny Testamente. Matth. Denne er min elskelige Søn, i hvilken jeg haver Behagelighed, Ham skulle I høre. Efter Udgaven af 1633. Til Trykken befordret af Torkild Hammersmark. Stavanger. C. Stamanns Enkes Forlag. Arnt Moes Bogtrykkeri 1859.

På 1800-tallet ble det utgitt mange nye testamenter i privat regi, og denne utgaven er utgitt av en bokhandler i Kristiansand, Torkel Hammersmark. Hans utgave er et gjenopptrykk av Christian IVs bibel fra 1633. I denne utgaven var mange ord tyske, slik at leseren i 1 Tim 5 hele ni ganger støtte på ordet "Vidve" i stedet for "Enke". Hammersmarks NT var i større format enn alle andre nytestamenter, hele 21 x 17cm.

1890 NT, Den evangelisk-lutherske Frimenighed i Jarlsberg

Tittelblad: Vor Herres og Frelzers Jesu Christi nye Testamente. Efter en Udgave af 1744. Til Trykken befordret af den evangelisk-lutherske Frimenighed i Jarlsberg. Christiania. Oscar Andersen Bogtrykkeri 1890.

Bak i testamentet står de tre oldkirkelige bekjennelser og Den augsburgske bekjennelse: ”De tre Hoved-Cymbolia eller christelige bekjendelser, og den Augsburgske Bekendelses-artikler”.

Den evangelisk-lutherske Frimenighet i Jarlsberg heter i dag Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn. De har også utgitt et NT med Salmene i 1961 og fått trykket GT av Bibelselskapets utgave av 1930. Menigheten bruker i dag Bibelselskapets utgaver.

1891 Bibelen, Det Norske Bibelselskab

Tittelblad: Bibelens eller Den hellige Skrifts kanoniske Bøger. Udgivne af Det Norske Bibelselskab, det Gamle Testament i ny Oversettelse. Christiania. Det Norske Bibelselskabs Forlag.

Allerede på 1840-tallet begynte man å oversette Det gamle testamentet fra den hebraiske grunnteksten, og fra 1851 til 1869 utkom det prøvehefter av den nye oversettelsen. Salmenes bok var den første som kom ut, i 1851. Alle prøveheftene ble så utgitt i et samlet bind i 1869. Av personer som var med på oversettelsen, bør flere nevnes: Caspari, Dietrichson, Thistedahl og Gisle Johnson. Carl Caspari bør nevnes spesielt. Han var med helt fra 1849 til hele Det gamle testamentet var ferdig i 1891. Han døde året etter. Caspari var en kapasitet, og han var ikke bare anerkjent i Norge, men i hele Europa. Caspari var jøde, men ble kristen da han vokste opp i Tyskland.

Bibelen fra 1891 hadde tatt med en lett revisjon av Det nye testamentet fra 1873. Teksten var revidert av res. kap. (senere biskop) Johannes Nilsson Skaar.

1904 Det Nye Testamente, Det Norske Bibelselskab

Tittelblad: Det Nye Testamente. I ny Oversættelse udgivet af Det Norske Bibelselskab. Kristiania. Det Norske Bibelselskabs Forlag.

Professor J. F. Dietrichson begynte i 1870-årene arbeidet med å oversette Det nye testamentet, da man ble klar over at det var helt nødvendig med en helt ny oversettelse. Da Dietrichsons helse sviktet, var det andre som tok over. Arvtakeren ble F. V. K. Bugge, som i flere år var professor ved Universitetet i Oslo, og som senere ble biskop i Kristiania. Før han kom inn i Bibelselskapets oversettelseskomite, hadde han privat oversatt flere av Det nye testamentets bøker med kommentarer, så han var godt egnet til oppgaven. Det ble sagt om ham at han kunne hele det greske nytestamentet utenat. De andre i komiteen var Caspari, Johnson og språklig konsulent professor Johan Storm. Da Bugge døde i 1894 kom biskopen i Kristiania, A. C. Bang, inn i komiteen. Også Caspari og Johnson døde underveis i arbeidet. Inn kom E. Blix og S. Odland. Underveis i oversettelsesforløpet ble det trykket en prøveutgave i 50 eksemplarer. I 1904 var så endelig Det nye testamentet ferdig. Som alltid når det kommer en ny oversettelse, ble det kritikk, men som helhet ble denne oversettelsen godt mottatt. Fornorskingen av språket var meget positiv.

1902 Offerdahls NT

Tittelblad: Vor herres Jesu Kristi Nye testament. Oversat efter Vulgata og forsynet med forklarende anmerkninger af O. Offerdahl, prest. Approberet af hs. Højærværdighed Dr. J. B. O. Falliize, biskop af Elusa, apostolisk vikarius for Norge. Kristiania. I kommission hos Jakob Dybwad. St Olafs trykkeri. 1902.

Olaf Offerdahl var født i Årdal i Sogn i 1857. Han ble lærer i 1879. I 1880 konverterte han til Den katolske kirke og ble presteviet i 1891. Han var prest i forskjellige menigheter i landet, og ble biskop for Den katolske kirke i Norge 13. mars 1930. Han var biskop i bare sju måneder, før han døde etter en alvorlig sykdom. Offerdahl oversatte også Salmene som utkom i 1906.

Den katolske kirke var stolte over at de var først ute med en selvstendig norsk oversettelse av Det nye testamentet. Oversettelsen var gjort fra den latinske teksten i Vulgata. Bibelselskapet kom med sin utgave av Det nye testamentet i 1904, men den var gjort ut fra den greske grunnteksten.

1930 Bibelen, Det Norske Bibelselskap

Tittelblad: BIBELN ELLER DEN HELLIGE SKRIFT, DET GAMLE OG DET NYE TESTAMENTES KANONISKE BØKER. Revidert oversettelse av 1930. OSLO 1930, DET NORSKE BIBELSELSKAPS FORLAG

Forløperene til denne bibelutgaven var Det gamle testamentet fra 1891 og Det nye testamentet fra 1904. Det var gått 13 år mellom oversettelsen av Det gamle og Det nye testamentet, og allerede i 1904, da Det nye testamentet kom i ny oversettelse, var man klar over at Det gamle testamentet fra 1891 var foreldet. Allerede i 1904, utgivelsesåret for den nye oversettelse av Det nye testamentet, ble det bestemt at Det gamle testamentet fra 1891 skulle revideres. Det gamle testamentet skulle samstemme med nytestamentet fra 1904 når det gjaldt både språk og ortografi. Det ble biskop dr. Bang og dr. Odland som startet arbeidet med denne revisjonen. Salmenes bok ble først revidert, og den ble utgitt sammen med det nye nytestamentet i 1906. Etter hvert falt biskop Bang fra på grunn av sviktende helse. Inn kom stiftsprost Gustav Jensen. Inn kom også professor i semittiske språk, Alexander Seippel. Seippel er mest kjent for sine oversettelser til nynorsk av både Det gamle og Det nye testamentet. Han ble den største oversetteren av Bibelen til nynorsk. Dr. Alnes kom inn som språklig konsulent, og dr. Messel, som var lærer i hebraisk ved Universtetet, kom inn i 1924. I 1926 ble arbeidet fullført, men sentralkomiteen bestemte at alt sammen skulle ha en siste gjennomgang. Det ble Odland og Alnes som gjorde det. I 1930 kom endelig den nye Bibelen ut. En kan undre seg over at denne revisjonen skulle ta så lang tid. Det skyldtes trolig at oversetterne nesten hele tiden hadde annet arbeid ved siden av. Med sin både folkelige og verdige språkdrakt ble 1930-oversettelsen godt mottatt. Den var kirkebibel helt til oversettelsen av 1975/78.

1870 Markusevangeliet på nynorsk

Tittelblad: Evangelium etter Markus. Bjørgvin. Utgjeve av Vestmannalaget. Forlagt av Ed.B. Giertsen. 1870

Verken på tittelbladet eller i forordet, som er skrevet av presten I. E. Uger, står det noe om hvem som har oversatt Markusevangeliet. Oversetteren er bergenseren Georg Grieg (1826-1910). Grieg var kjøpmannssønn fra Bergen. Han studerte først handelslære, senere musikk i Tyskland. Han eide og drev Dahls Boktrykkeri i Bergen fra 1871 til 81 og var med og stiftet Vestmannalaget i 1868. Grieg kunne ikke gresk, men brukte tyske, engelske og svenske bibler som tekstgrunnlag for sin oversettelse. Grieg sendte også sitt manuskript til Ivar Aasen, og i brevet forklarer han hvordan hans oversettelsearbeid er blitt utført. Han oversatte også andre skrifter til nynorsk blant andre John Bunyans "Pilegrims Vandring" (1868) og Luthers lille katekismus (1868). Grieg var en habil pianist, men opptrådte aldri offentlig.

1871 Johannesevangeliet på vesttelemarkdialekt

Tittelblad: St. Johannes' Evangelium i Bygdemaal fra Vestre Telemarken. Christiania. Udgiverens Forlag 1871. Ringvolds Bogtrykkeri.

Det fremgår verken på tittelbladet eller i forordet hvem som er oversetter. Oversetteren er juristen Werner Werenskjold (1831-1909). Werenskjold behersket gresk og brukte grunnteksten til sin oversettelse. Joh 3.16 lyder i denne oversettelsen: "At kvar den, som trur paa honom inkje skaa fortapast men hava ævindelegt liv". Trykksaken er et hefte på 38 sider. Kapitlene er nummererte, men det er ikke satt inn versetall. Versene er markert typografisk.

1882 Romarbrevet

Tittelblad: Apostelen Pauli Brev til Romarane. Utgjeve med Statskostnad av Det norske Samlaget. Kristiania. Trykket i Ringvolds Bogtrykkeri. 1882

Det ble professor dr. E. Blix med "bistand" av Ivar Aasen, som det het, som oversatte det første prøveheftet av nytestamentlige tekster til nynorsk. Det ble utgitt av det nynorske forlaget Det norske Samlaget. Prøveoversettelser av alle bøkene i Det nye testamentet kom så ut, fram til 1889. Da ble de samlet i ett bind og gitt ut som det første nytestamentet på nynorsk.

1889 Det nye testamentet, Det norske Samlaget

Dette nytestamentet hadde et separat tittelblad, men de enkelte heftene inne i boken hadde hvert sitt eget tittelblad. Oversetterne var Elias Blix, Ivar Aasen, Mathias Skard og Johannes Belsheim.

1899 Det nye testamentet, Bibelselskapet

Tittelblad: Det nye Testamente. Ny, gjennomsedd Utgaava av den fyrste Landsmaals-Umsetjing. Kristiania. Det Norske Bibelselskabs Forlag 1899.

1904 Salmane på nynorsk

Tittelblad: Salmarne. Umsette fraa Hebraisk. Kristiania. Det Norske Bibelselskabs Forlag. 1904.

Salmene 1-53 er oversatt av Elias Blix. Salmene 54-150 er oversatt av Peter Hognestad. Det var med oversettelsen av Salmene at nynorsk fikk større utbredelse. Det var nettopp i poesien at nynorsk fikk gjennomslagskraft. Denne utgaven ble trykket i 6000 eksemplarer.

1905 Fyrste Mosebok

Tittelblad: Fyrste Mose-bok eller Upphavs-boki. Umsett fraa grunn-teksti. Utgjevi med statshjelp. Oslo Hjaa Det norske Samlaget 1905.

Dette prøveheftet var oversatt av Alexander Seippel (1851-1938). I årene fram til 1916 kom det en mengde med prøvehefter av bøkene i Det gamle testamentet. Seippel ble født i Kristansand og vokste opp i Bygland. Han studerte ved mange universiteter i Europa og underviste også mange steder. Han endte opp som professor i semittiske språk ved universitetet i Kristiania fra 1886 til 1922. Ved siden av å oversette fra de bibelske grunnspråkene hebraisk og gresk, oversatte han også fra arabisk og persisk.

Seippel begynte arbeidet med Det gamle testamentet, og arbeidet falt i to deler, fra 1905 til 1916, og fra 1930 til 1938. Oversettelsen av Det nye testamentet ble gjort mellom 1915 og 1934. Seippel var og er en gigant innenfor nynorsk bibeloversettelse.

1921 Bibelen, Studentmaallaget i Oslo

Tittelblad: BIBELN ELLER DEN HEILAGE SKRIFTI. DEI KANONISKE BØKENE I DET GAMLE OG DET NYE TESTAMENTET. OSLO. Utgjeven av Bibelnemdi aat Studentmaallaget i Oslo 1921.

Endelig kom den første hele Bibelen ut på norsk. Det tok 51 år fra den første bibeldelen kom ut i 1870 til hele Bibelen kom i 1921. Hele 23 personer står bak oversettelsen av denne Bibelen. Biskop Peter Hognestad reviderte og rettet Det gamle testamentet fra Samuelsbøkene til profeten Malakias. Han reviderte også hele Det nye testamentet. Gustav Indrebø hadde ansvar for rettskrivingen og det rent formelle. Hognestad og Indrebø regnet ikke med at denne oversettelsen skulle vare så lenge og kalte den derfor for "fyrebelsbibelen". Bibelen ble trykket i 40.000 eksemplarer. Et nytt opptrykk kom i 1930.

1938 Bibelen på nynorsk, Bibelselskapet

Tittelblad: BIBELN ELLER DEN HEILAGE SKRIFTI. DEI KANONISKE BØKENE I DET GAMLE OG DET NYE TESTAMENTET. Revidera umsetjing frå 1938. Oslo 1938. Det Norske Bibelselskaps Forlag.

Bibelselskapet hadde et ønske om å utgi Bibelen på nynorsk. De hadde bokmålsutgaven fra 1930, og av teologiske og kirkelige grunner var det tjenelig med en parallell utgave på nynorsk. Ragnvald Indrebø, som var prest i Oslo, ble spurt om å revidere "fyrebelsbibelen" fra 1921. Det sa han ja til, og han startet opp med dette arbeidet i 1933. Arbeidet bestod i en revisjon av både av språk og innhold. Noen deler av Det gamle testamentet er oversatt på nytt av Indrebø. Alt dette arbeidet gjorde han mens han var i full prestetjeneste. Ragnvald Indrebø avsluttet sin kirkelige karriere som biskop i Bjørgvin 1948-61.

1840 Det nye testamentet på nordsamisk

Tittelblad: Hærramek ja bæsstamek Jesus Kristus ådda testament. Kristianiast. Prenteduvvum Chr. Grøndahl lute. 1840.

Dette er det første nytestamentet på nordsamisk, oversatt av Nils Vibe Stockfleth (1787-1866). Stockfleth er offiseren som ble bibeloversetter. Allerede som offiser følte han et kall fra Gud til å bli prest og dra til Finnmark for å misjonere, og til å lære seg samisk og gi samene Guds ord på deres eget språk. Han studerte teologi, og etter å ha fullført sine studier ble han utnevnt til sogneprest i Vadsø. Han gjorde mye for å lære seg det nordsamiske språket. Han foretok lange reiser på flere måneder og bodde sammen med samene i teltene deres. Han foretok også flere studiereiser både til Danmark, Sverige og Finland for å dyktiggjøre seg i nordsamisk. Stockfleth brukte mange år på oversettelsen av Det nye testamentet. To ganger brente han oversettelsene sine, fordi han ikke var tilfreds med dem. Det tredje manuskriptet hans ble omsider trykket i 1840, i et opplag på 1400 eksemplarer. Heller ikke denne utgaven var han tilfreds med. Han reviderte den, og i 1850 ble den utgitt på nytt, i 2500 eksemplarer. Stockfleth oversatte også Salmene, som kom ut i 1854. Opplaget var på 1500 eksemplarer.

1895 Bibelen på nordsamisk

Tittelblad: Bibal daihe Basse cala, mi sistes doalla boares ja odda testamenta kanonalas girjid. Kristianiast. Prenteduvvum Grøndahl Søn lute. 1895.

Dette er den første nordsamiske Bibelen. Oversettelsesarbeidet ble gjort av Jens Andreas Friis, lektor og senere professor i samisk, sammen med sammen Lars Hætta. Han var dødsdømt, men ble bibeloversetter. Lars Hætta var med i det religiøs-sosiale opprøret i Kautokeino i 1852, som endte med mord og brann. Han ble sett på som en av hovedmennene, sammen med broren Aslak, og begge ble dømt til døden for drap på handelsmannen og lensmannen. Lars var bare 18 år da dette hendte, og på grunn av sin unge alder ble han benådet til livsvarig fengsel og sendt til Akershus festning. Broren Aslak ble henrettet. Lars led store kvaler i fengselet over det han hadde vært med på. Ved å lese i Bibelen fant han trøst og tilgivelse. Friis begynte å besøke Lars i fengselet og forstod at Lars var en usedvanlig begavet ungdom. Han ga ham undervisning og bøker og tenkte at Lars kunne hjelpe ham med å oversette Bibelen, hvis han veiledet ham til å mestre oppgaven. Lars gikk så i gang med oversettelsen. Han oversatte til samisk fra norske og finske bibelutgaver. Han både talte og skrev flytende finsk. Lars ble en god medarbeider for Friis. I mange år forsøkte Friis å få Lars ut av fengselet. Det lyktes først 1867. I 1886 var oversettelsen ferdig, men det tok hele ni år før den ble trykket. Det var i 1895 at hele Bibelen ble utgitt på nordsamisk. Den ble trykket i 1500 eksemplarer. Lars opplevde såvidt å se Bibelen utgitt. Han døde i 1896.